

Konferencia Clio műhelyében V.

az ELTE Eötvös József Collegium Történész műhelyének
konferenciája

2019. március 8-9.

A konferencia programja

2019. 03. 08. (péntek)

9:00–9:10 HORVÁTH LÁSZLÓ, az Eötvös Collegium igazgatójának megnyitója

9:10–9:15 KÖRMENDI TAMÁS műhelyvezető megnyitója

9:15–10:15 CSÁKÓ JUDIT plenáris előadása

10:15–12:15 1. szekció – Ókori történelem, szekcióvezető: CZETI ISTVÁN

10:15 TERNOVÁČZ ADÉL – *Egy Szépművészeti Múzeumban őrzött görög–római gemma keltezési lehetőségei*

10:45 MARSI ATTILA – *Új adatok a Pest megyei római-szarmata kapcsolatokhoz*

11:15 SZÜCS ADÉL – *Artemisz brauróni kultusza és annak szerepe Peisziisztratosz valláspolitikájában*

11:45 GÓCZON TAMÁS – *A gall háború ára. Julius Caesar pusztítása és megítélése*

12:15–13:45 Ebédszünet

13:45–15:45 2. szekció – Kora újkori történelem, szekcióvezető: OBORNI TERÉZ

13:45 EGYED REGINA – *A királynő hitvese vagy a királynő ura? II. Fülöp státusának kérdése 1554-es londoni bevonulásának alkalmával*

14:15 RÁCZ BALÁZS VIKTOR – *Az erdélyi fejedelmek zálogcím alatti adományozó tevékenysége*

14:45 FARAGÓ DÁVID – *Demeter Ormányi's Walk of Life at Four Countries' Border*

15:15 MURAKÖZY VIRÁG – *„A Napoleon házassága mozgásba hozta a 'pennákat.'” Napóleon és Mária Lujza esküvőjének irodalmi recepciója Magyarországon*

15:45–16:00 Kávészünet

16:00–17:00 3. szekció – 20. századi magyar művelődés- és kormányzattörténet

16:00 ERDŐS ANDRÁS PATRIK – *Kispest városa és járása a Tanácsköztársaság időszakában*

16:30 HALÁSZ TIBOR – *„Maradjatok Európában, így egy nap visszatérhettek Magyarországra”. A külföldre került magyar ciszterciek tevékenysége Európában 1945 után*

17:00 SOMOGYI DÁNIEL – *A kulturális központok szerepe és jelentősége a keletnémet–magyar kapcsolatokban (1961–1973)*

14:15 RÁCZ BALÁZS VIKTOR (történelem MA, levéltár mesterszak, középkor és kora újkor szakirány; I. évfolyam)

Az erdélyi fejedelmek zálogcím alatti adományozó tevékenysége

Témavezető: Oborni Teréz, egyetemi docens, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Történeti Intézet

Kulcsszavak: zálogjog, inscriptio, fiskális birtokpolitika, Erdélyi Fejedelemség

Az Erdélyi Fejedelemség fiskális birtokpolitikájának szisztematikus feltárásával a téma megkerülhetetlen volta ellenére máig adós a történeti kutatás. Az előadás természetesen csupán a kérdéskör egy speciális szegmensét, pontosan a zálogcím alatti adományozó tevékenységet hivatott bemutatni.

Ez a résztema azért is külön vizsgálatot érdemel, mert jogtörténeti szakirodalom részéről a kora újkor magánjog, s így a zálogjog vizsgálata is alapvetően egyrészt a Hármaskönyvön, másrészt a 18-19. századi joggyakorlatból levont retrospektív következtetéseken alapul, az így kialakult kép azonban a források tanúsága szerint egyáltalán nem állja meg a helyét az Erdélyi Fejedelemség zálogjoga esetében.

Elengedhetetlen például megemlíteni az inscriptio jelentéstartalmának megváltozását a 16-17. század során. Annak ellenére, hogy a Hármaskönyv 16. századi kiadásában az inscriptio még feltétlenül pénzbeli ellenszolgáltatásért tett vegyes adományként szerepelt – s a jogtörténeti szakirodalom ekként is definiálta azt –, a kora újkor kutatói a 17. századi Erdély esetében már gyakran szolgálati birtokként említették az inscriptió jószágokat. A kutatás jelen állása szerint az inscriptio (fejedelmi adományként legalábbis) a 17. századra Erdélyben már egyszerre jelentett bármilyen ideiglenes, egy adott pénzösszeg fejében visszaváltható (tehát zálogcím alatti) adományt.

A fiskális birtokpolitikát vizsgálva feltétlenül meg kell emlékezni a változó törvényi szabályozásról is, amelyek időről-időre előírták a fejedelmi adományok felülvizsgálatát, s ennek elvégzésére az Apafi-korban már speciális birtokjog-igazoló bíróságot (productionale forum) is felállítottak, amely nem csupán nagyobb birtoktestek, hanem akár egy-egy szántó vagy gyümölcsös konfiskálását is elrendelhetette.

Az előadásban bemutatásra kerülő koncepció természetesen még tovább finomítható, s véleményem szerint mind az erdélyi fiskális birtokpolitika, mind a kora újkor magánjog olyan témakörök, amelyekről a levéltári források kutatásba való bevonásával a jelenlegi, gyakran általánosító vélekedésekkel szemben lényeges új eredmények láthatnak napvilágot.